

COSTERSTRAAT 31

Algemeen

Costerstraat 31 (voorheen 29) is een vrijstaande middenstandswoning met villa-uitstraling, gelegen tussen twee stegen. Het pand telt twee bouwlagen onder een dak met vier gebroken dakschilden. Het pand is opgetrokken in 1924 in Amsterdamse School stijl naar ontwerp van de bekende Alkmaarse architect Laurens Groen (Amsterdam 1879-Heiloo 1952). Eén van de opmerkelijke onderdelen van het huis is de gevelsteen met een zeilscheepje in de voorgevel, waarop de naam van het huis "'t Scheepje" staat te lezen.

Het pand laat nog een aantal bijzonderheden zien. Het gaat om karakteristieke elementen, die Groen zal hebben leren kennen in Park Meerwijk in Bergen, het beroemde villapark uit 1918, waaraan verschillende Amsterdamse School architecten uit de hoofdstad hebben meegewerkt. Zo is er het monumentale schilddak, waarvan het voorste steile dakschild gedeeltelijk door loopt over de verdieping, tot vlak boven de entree-portiek. Bovendien is er de hoog opgaande schoorsteen, die een beeldbepalend element vormt van de voorgevel. Ook aan Park Meerwijk ontleend is de metselwijze van het voortuinmuur, waarbij bakstenen op hun kant zijn toegepast.

Het ontwerpblad is april 1924 gedateerd. De bouwvergunning werd op 16 april 1924 verleend. De blauwdruk van het ontwerpblad en de bijbehorende bouwvergunning bevinden zich in het Bouw-en Woningtoezichtarchief van de gemeente Alkmaar. Op de blauwdruk staat een aantekening van de architect dat het huis gespiegeld zal worden uitgevoerd ten opzichte van de tekening. Aldus is inderdaad geschied.

De ontwerper

De ontwerper van het pand, Laurens Groen, behoort tot de belangrijkste architecten die in de eerste helft van de 20ste eeuw in Alkmaar werkzaam zijn geweest. Hij werd geboren in Amsterdam, maar kwam in 1903 op 24-jarige leeftijd in Alkmaar wonen. Daar werd hij niet alleen tekenleraar aan de Ambachtschool, maar bouwde hij ook een architectenpraktijk op. Aanvankelijk werkte hij in een door Berlage en De Bazel beïnvloede stijl. Het bekende dieselgemaal (provinciaal monument) van de polder Overdie en Achtermeer uit 1913 is daarvan een goed voorbeeld. Zijn werken uit de jaren '20 laten de Amsterdamse School stijl zien, bijvoorbeeld de woonhuizen Kennemerstraatweg 125-151 (tot stand gekomen tussen 1922 en 1929). Met Van der List behoorde Groen in deze jaren tot de toonaangevende lokale architecten die de ideeën van de Amsterdamse School architecten in Alkmaar toepasten en verbreidden. In 1937 verhuisde hij naar het naburige Heiloo, alwaar hij in 1952 overleed. In het Emmakwartier heeft hij diverse opmerkelijke panden ontworpen, zoals Van Houtenkade 1/Costerstraat 1 (1930) en Steynstraat 1-1a (1935).

De opdrachtgever/eerste bewoner

Het huis werd gebouwd in opdracht van mejuffrouw Maria Magdalena Stikkel van Dam om er zelf te gaan wonen. Zij was in 1873 geboren als enige dochter van de Alkmaarder Simon Stikkel van Dam (1825-1909), van beroep koopvaardijkapitein, en de Alkmaarse Trijntje Stikkel (1833-1909). Jarenlang woonden zij gedrieën op de Oudegracht. Vijftien jaar na de dood van haar ouders heeft mej. Stikkel een huis voor zichzelf laten bouwen aan de Costerstraat. Ter herinnering aan haar vader liet zij in de voorgevel de gevelsteen met 't Scheepje aan brengen.

Beschrijving

Indeling

De ontwerptekening van het huis Costerstraat 31 laat een destijds gangbare indeling zien. Zo werden op de begane grond aan de ene kant twee kamers-en-suite gepland. Aan de andere kant liggen achtereenvolgens een vestibule, een gang met een trap, en een keuken. De gang heeft niet de gebruikelijke lange, smalle vorm, maar kreeg in het midden een verbreding, vandaar dat de architect op de bouwtekening de term "hal" gebruikte. De centrale hal was een geliefd thema uit de villa-architectuur van die jaren, dat men zo nu en dan ook tegenkomt bij middenstandswoningen.

Achter de keuken werd, in een uitbouw, de bijkeuken geprojecteerd.

Boven kwamen aan de ene kant twee grote slaapkamers, aan de andere kant een kleine slaapkamer aan de voorzijde en een kleine badkamer aan de achterzijde.

Aan de achterzijde kreeg het huis bovendien op de begane grond een terras, en recht daarboven, op de verdieping, een balkon.

Gevels

De voorgevel is opgetrokken uit geel-rose baksteen. Deze kleur baksteen was in de jaren '20 van de 20ste eeuw geliefd. Het toegepaste metselverband is halfsteens verband. De voegen werden met zwartsel afgewerkt.

Links bevindt zich de entree met een portiek. De voordeur is niet meer de oorspronkelijke. De portiek wordt aan de linkerzijde afgesloten door een muurtje, gemetseld uit bakstenen op hun kant. Daarbij wisselen strekken en koppen elkaar af. Aan de bovenzijde wordt de portiek beëindigd door een ver uitstekende rechte houten gootlijst, die tevens als een portiek-luifel dient. Direct boven de entree begint het linkerdeel van het voorste dakschild. Hierin is een dakkapel opgenomen, waarin een venster dat licht geeft aan een kleine slaapkamer. Het venster bevat twee openslaande ramen. Het zijn ladderramen, voorzien van één horizontale roede. De dakkapel wordt afgesloten door een rechte houten gootlijst.

Rechts van de entree-portiek en de dakkapel van de kleine slaapkamer bevindt zich een hoog opgaande schoorsteen. Deze kreeg aan de bovenzijde een opmerkelijke trapvormige afwerking: de beëindiging bestaat uit drie smalle treden, waarvan de laagste zich links bevindt.

In het muurwerk van de schoorsteen is terzijde van de portiek de reeds genoemde gevelsteen opgenomen. Deze toont een zeilscheepje, varende op gestileerde golven. De achtergrond, op decoratieve wijze voorzien van een lijnenpatroon, is verguld. Eronder is een strook met de naam van het huis in verdiepte vergulde Amsterdamse School letters.

Naast de schoorsteen is een driezijdige erker op trapeziumvormig grondplan. De erker strekt zich uit over begane grond en verdieping. De erker bevat op de begane grond een zesdelig venster, afgesloten door een rollaag. De bovenlichten zullen oorspronkelijk glas-in-lood bevat hebben, zoals ook andere huizen van Groen in deze jaren laten zien.

Op de verdieping is een driedelig venster. Dit bevat drie ladderramen, elk voorzien van twee horizontale roeden. Direct boven het erkervenster loopt een ver uitstekende rechte houten gootlijst.

In de linkerzijgevel bevinden zich de vensters van vestibule en trappenhuis. Het kleine vestibule-venster is voorzien van een decoratieve voorstelling in glas-in-lood, waarin de kleuren lichtgeel, donkergeel, groen en blauw voorkomen. Het trappenhuis wordt verlicht door een groepje van drie vensters, eveneens voorzien van glas-in-lood. Daarin is een decoratieve compositie van geel en kleurloos kathedraalglas aangebracht.

Dak

Het huis Costerstraat 31 heeft een schilddak met gebroken dakschilden. De nok staat haaks op de straat. De dakschilden zijn gedekt met grijze tuile du nord.

Interieur

De ontwerptekening laat een aantal bijzondere interieurelementen zien nl, hal, trappenhuis, schoorsteenmantels (*controleer ter plekke).

Erfafscheiding

Tot de bijzonderheden van het pand Costerstraat 31 behoort ook de erfafscheiding: een muurtje langs de voortuin, gemetseld uit bakstenen op hun kant. Daarbij wisselen koppen en strekken elkaar af.

Dergelijke gemetselde voortuinmuurtjes treft men nog enkele keren aan bij Groens werk: o.a. bij de huizen, die hij in 1920 ontwierp voor de Vereniging De Middenstand aan de Westerweg 86-100.

Motivering

Het huis Costerstraat 31 is een goed voorbeeld van een middenstandswoning met villa-uitstraling uit 1924, gebouwd in Amsterdamse School stijl.

Het pand is tevens van belang als een werk van de Alkmaarse architect Laurens Groen. Bovendien is dit pand van belang als onderdeel van de zuidelijke gevelwand van de Costerstraat.

Carla Rogge,

Afdeling Monumentenzorg en Archeologie gemeente Alkmaar, 19 januari 1999